

ПОБУДОВА ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИСТЕМІ ОПЕРАТИВНОГО ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Визначено основи формування ефективної підсистеми оперативної облікової інформації, розглянуто доцільність впровадження диспетчерської служби та наближення оперативного обліку до місць здійснення господарських операцій, обґрунтовано вибір оптимального варіанту організації оперативного обліку в сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: оперативний облік, оперативна інформація, оперативне управління, інформаційні зв'язки

Sadovska I., Bortnikova O.

INFORMATION LINKS STRUCTURE IN OPERATIVE ACCOUNTING SYSTEM OF AGRICULTURAL ENTERPRISE

Summary. The principles of the establishing an effective subsystem of the operative accounting information are determined. The expediency of service control introduction and the rational approximation of the operative accounting are considered in detail. The optimal variant of the operative accounting organization in some agricultural enterprises is proved also.

Keywords: operative accounting, operative information, operative management, information links

1. Вступ

Одним із напрямів реформування аграрного сектору та адаптації діяльності його підприємств до існуючих умов господарювання є підвищення оперативності обліково-інформаційного забезпечення управління. Про це неодноразово наголошується у роботах, які визначають подальший розвиток облікової науки в галузі сільського господарства [2; 3; 4; 6]. Практичною стороною вирішення цього завдання є вдосконалення організаційно-методичних основ оперативного обліку. Тому важливим є виокремлення сфер діяльності, які потребують оптимізації потоків оперативної інформації, та визначення відповідних інформаційних зв'язків.

Мета дослідження – визначення напрямів удосконалення процесу формування інформаційних зв'язків у системі оперативного обліку сільськогосподарського підприємства для досягнення економічного ефекту від максимального використання даних в управлінні за умови мінімізації витрат на їх збір та реєстрацію.

2. Огляд літературних джерел і публікацій

Проблеми ефективної організації оперативного обліку та використання його даних в управлінні підприємством досліджували Б. І. Валуєв [1], І. І. Каракоз, В. Б. Моссаковський [4], Л. В. Нападовська [5], В. Ф. Палій [7], М. С. Пушкар [8], П. І. Савічев, Кошкарів С. А. та ін. Проте сучасний стан оперативного обліку в сільськогосподарських підприємствах потребує вдосконалень. Вивчення проблеми дозволяє стверджувати про відсутність кваліфікованих фахівців з оперативного обліку, недостатній взаємозв'язок оперативного обліку з іншими функ-

ціями управління, низький рівень використання технічних засобів передачі оперативних даних, відсутність розроблених форм їх представлення. Усі зазначені фактори є причиною нечітких внутрішньогосподарських потоків оперативної інформації, що призводить до прийняття необґрунтованих управлінських рішень, суттєвих виробничих втрат, нерационального використання ресурсів.

3. Етапи та блоки формування оперативних обліково-інформаційних потоків у сільськогосподарському підприємстві

Формування оперативних обліково-інформаційних потоків у сільськогосподарському підприємстві аналогічно загальному процесу управління відбувається безперервно. Починається воно з планування діяльності та завершується досягненням певного господарського результату. Потім на основі отриманої інформації про ступінь та якість виконання визначених завдань висуваються нові оперативні завдання і обліковий процес триває. Обґрунтована схема інформаційних потоків підвищує оперативність управління виробництвом, скорочує втрати робочого часу і матеріально-технічних ресурсів з організаційних причин, дозволяє своєчасно усувати збої у процесі виробництва, вдосконалює діяльність керівників, якість прийнятих управлінських рішень.

Пропонуємо проводити розробку заходів з вдосконалення потоків оперативної облікової інформації на сільськогосподарських підприємствах у декілька етапів:

1) створення або вдосконалення первинних і зведених форм носіїв оперативної управлінської інформації;

2) покращення інформаційних потоків в оперативному управлінні, визначення взаємозв'язку об'єктів оперативного обліку між собою і з показниками бухгалтерського обліку, встановлення ефективних методів реєстрації та передачі показників;

3) виділення обліковців і користувачів оперативних даних;

4) розмежування функцій структурних підрозділів в частині збору та використання оперативної інформації шляхом розробки відповідних організаційних регламентів.

Насамперед необхідно визначити ключові напрями формування оперативної інформації. Пропонуємо узагальнений її поділ на блоки, що дозволяє здійснити вибір об'єктів, прийомів і методів оперативного обліку, визначити облікові вимірники, терміни та обліковців, встановити користувачів і спосіб подання оперативних даних. Це: 1) рослинництво (виробничі процеси і їх результат, ресурси і засоби виробництва); 2) тваринництво (виробничі процеси і їх результат, ресурси і засоби виробництва); 3) допоміжне і підсобне виробництво; 4) фінансова сфера (грошові кошти та розрахунки); 5) природне і соціальне середовище. Кожен блок характеризується специфічною методикою формування та подання оперативної інформації, фіксується з допомогою відмінних носіїв з різною періодичністю.

4. Види оперативного формування інформаційного забезпечення управління сільськогосподарським підприємством

Формування інформаційних потоків в оперативному управлінні безпосередньо залежить від типу організаційної структури сільськогосподарського підприємства. За характером вирішення оперативних питань можна виділити три види організації систем інформаційного забезпечення управління. Перший вид, коли відсутня служба, яка відповідає за централізований збір, обробку та передачу оперативних даних. Така форма оперативного управління складається за функціонально-лінійним принципом, тобто вирішення оперативних питань здійснюється каналами лінійного і функціонального зв'язку апарату управління. Вона характеризується децентралізованою формою організації праці, створенням локальних систем оперативного управління у виробничих підрозділах.

Недоліки такої системи проявляються у тому, що менеджери різних рівнів управління здійснюють лінійне керівництво і в той же час є безпосередніми виконавцями функцій оперативного планування, обліку, контролю та аналізу. Окрім того, головні функціональні спеціалісти також постійно зайняті вирішенням оперативних виробничих питань. У результаті відбувається дублювання потоків оперативної інформації, створюються паралельні лінії інформаційних зв'язків з підрозділами. Оперативні звітні документи та повідомлення є затребувані багатьма користувачами, втрачається зворотній зв'язок і знижується якість оперативного контролю виконання поставлених завдань.

Другий вид інформаційного забезпечення оперативного управління реалізується через функціо-

нування підрозділу, який відповідає за збір і поширення оперативних управлінських даних. Це може бути відділ оперативного інформування чи диспетчерська служба. В даному випадку така служба виконує інформаційну функцію. Вона виступає центром формування та передачі оперативних розпоряджень, звітів, заявок, частково здійснює контроль за виконанням поставлених керівництвом оперативних завдань.

Третій вид, коли диспетчерська служба є органом оперативного управління і перебирає на себе усі його функції та звільняє менеджерів від розробки оперативних рішень. Вона здійснює централізоване керівництво технологічними та трудовими операціями, в оперативному режимі усуває негативні тенденції і відхилення від намічених планів. Диспетчерська служба при цьому наділяється правами і обов'язками з оперативного управління усіма сферами господарської діяльності. У результаті оперативна інформація одночасно акумулюється та використовується всередині існуючої підсистеми (рис. 1).

Різні варіанти формування інформаційних зв'язків мають свої переваги та недоліки. Так, централізація оперативного управління з одного боку, зменшує шлях інформації з підрозділів до керівника господарства. В результаті оперативні рішення можуть вироблятися швидше, бо керівник без сторонньої допомоги вникає в роботу структурних підрозділів, а фахівці отримують можливість більше уваги приділяти технології, контролю за якістю та іншим спеціальним питанням виробництва. З іншого боку, у керівника акумулюється забагато управлінської інформації, з'являються недостатньо обґрунтовані рішення.

5. Впровадження диспетчерської служби як оптимальний варіант організації оперативного обліку в сільськогосподарських підприємствах

Найбільш прийнятним для середніх сільськогосподарських підприємств вважаємо впровадження диспетчерської служби як оптимальний варіант організації оперативних інформаційних потоків. Підпорядкування і звітування виробничих ланок, бригад, ферм, відділів функціональним керівникам відповідно до галузевої ознаки за посередництвом окремої облікової служби (наприклад диспетчерської) дозволяє рівномірно розподіляти функції оперативного управління між керівником господарства і фахівцями.

В основу визначення структури інформаційних зв'язків за умови диспетчеризації мають бути покладені наступні міркування. Організаційними центрами оперативного обліку діяльності підрозділів як основного, так і допоміжного виробництва є, перш за все, самі виробничі ланки сільськогосподарського підприємства. Тут безпосередньо відбуваються локальні господарські операції, створюючи ті економічні сукупності, які визначають міру досягнення цілей кожним підрозділом, а у результаті і всім підприємством. Тому облік та контроль повинні здійснювати працівники, прямо пов'язані з цими процесами.

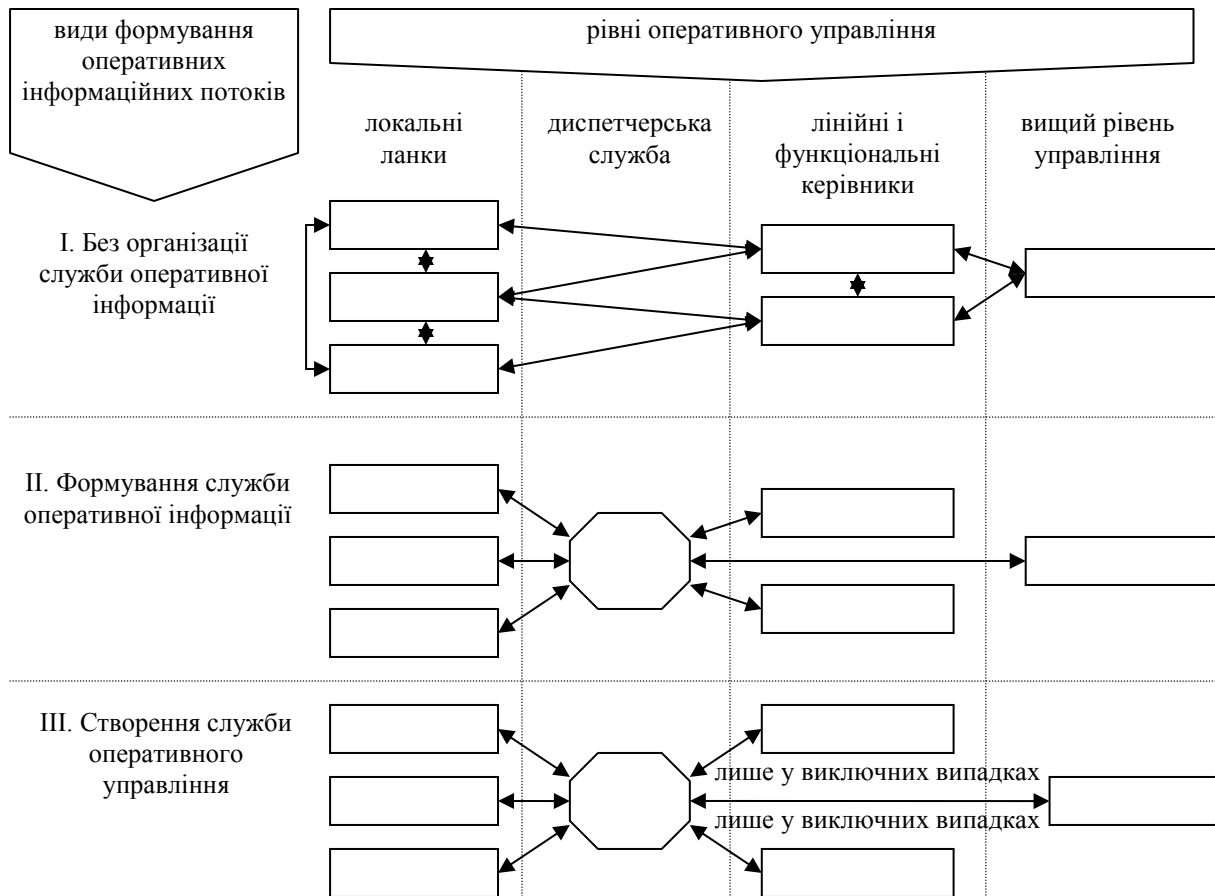

Рис. 1. Варіанти формування інформаційних потоків у системі оперативного обліку

Центрами оперативного обліку мають бути також відділи і служби, що взаємодіють з виробничими підрозділами. Облікова функція на цьому рівні потрібна для того, щоб мати змогу активно втручатися в діяльність кожної структурної одиниці з метою оперативного усунення негативних відхилень, з іншої – агрегувати оперативну інформацію за всіма підрозділами, визначаючи на цій основі загальні для підприємства тенденції і оперативно регулюючи відхилення.

У взаємних потоках інформації між об'єктами управління і керуючою системою відображаються результати виробництва, забезпечення матеріально-трудовими ресурсами, регулювання роботи об'єкта управління та інше. Окрім виробничої сфери участь у формуванні та використанні оперативних показників також приймають і функціональні служби (бухгалтерська, планово-економічна, контрольна та інші). Відділи існують автономно, але між ними відбувається обмін плановою, обліковою та регулюючою інформацією з питань оперативного управління за посередництвом диспетчерської служби.

Тому кожному підприємству залежно від характеру виробничої структури необхідно самостійно розробляти схему організації руху оперативної інформації, в тому числі і графік документообігу. Відповідальних за збір та передачу показників доцільно ознайомлювати з їх обов'язками шля-

хом підготовки виписок із графіка. В такому документі зазначаються всі звітні форми або порядок усної передачі повідомлень, що відносяться до сфери діяльності виконавця та терміни їх подання.

Кількість і наповненість змісту оперативної інформації залежить від рівня розвитку системи оперативного управління. При збільшенні виробництва і децентралізації системи інформаційного забезпечення обсяг показників зростає. Це відображається на кількості форм документації для відображення та впорядкування даних, які надходять про об'єкти оперативного управління.

Окрім того, однією із ключових відмінностей бухгалтерського обліку від оперативного є можливість останнього забезпечувати не лише зворотній зв'язок, а й фіксувати розпорядження керівників, запити підрозділів один до одного та сприяти контролю за їх виконанням. У зв'язку із цим, в структурі інформаційних зв'язків підсистеми оперативного управління мають знаходити відображення низхідні і висхідні потоки даних.

6. Висновки

Розробка схем потоків оперативних облікових показників на різних рівнях управління сільськогосподарським підприємством із запровадженням диспетчерської служби, визначення форм представлення інформації, застосування сучасних методів фіксації і передачі даних дають змогу ефективно

організувати оперативний облік. Використання за основу запропонованих положень та адаптація їх до реальних умов діяльності господарської одиниці дозволить якісно підвищити рівень усієї системи оперативного управління в сільськогосподарському підприємстві. Таке впровадження впорядковує інформаційно-виробничі зв'язки працівників, які постійно взаємодіють у процесі оперативного управління, і стабілізує канали цієї взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Валуев Б. И. Проблемы развития учета в промышленности : монографія / Б. И. Валуев. – М.: Финансы и статистика, 1984. – 215 с.
2. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки : монограф. / В. М. Жук. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 648 с.
3. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки України : [Електро-

ний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_1/2_Konsep.pdf

4. Моссаковський В. Б. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : монограф. / В. Б. Моссаковський. – К. : Інтерпрес ЛТД, 2009. – 326 с.

5. Нападовська Л. В. Управлінський облік : монограф. / Л. В. Нападовська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с.

6. Організаційно – економічна модернізація аграрної сфери : наукова доповідь / [за заг. ред. акад. НААН П.Т. Каблука]. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011.

7. Палий В. Ф. Теория бухгалтерского учета : современные проблемы. Общий обзор дискуссионных вопросов : монограф. / В. Ф. Палий : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nsfo.ru/docs/Theory>

8. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів) : монограф. / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-Бланш, 2006. – 334 с.

УДК 657.1

Чік М. Ю.

ВПЛИВ СПЕЦИФІКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ

Анотація. Розглянуто та охарактеризовано технологічні і галузеві особливості підприємств лісового господарства та їх вплив на систему бухгалтерського обліку витрат. Досліджено поділ виробництва і складність організаційної структури на підприємствах лісового господарства, що вимагають розроблення та застосування детальної аналітики витрат. Вивчено питання побудови бухгалтерського обліку витрат на підприємствах лісового господарства.

Ключові слова: організаційні особливості, технологічні особливості, система обліку, система контролю

Chik M.

FORESTRY ENTERPRISES COMMERCIAL ACTIVITIES INFLUENCE ON THE COST ACCOUNTING SYSTEM

Summary. The technological and sectoral peculiarities of some forestry enterprises and also their influence on the cost accounting system are considered and described. The division of production and the complexity of forestry enterprises organizational structure are investigated also. The mechanism of the cost accounting system is learnt and analysed in detail.

Keywords: technological and sectoral features, cost accounting system, controlling mechanism

1. Вступ

Для здійснення ефективного управління діяльністю підприємств лісового господарства постає питання методологічного, організаційного й інформаційного забезпечення. Відомо, що надання інформація для прийняття рішень – одне з основних завдань фінансового обліку. Загальнотеоретичні норми організації та методики формування бухгалтерського обліку витрат, на думку більшості вчених і практиків, є різними для підприємств різних видів економічної діяльності.

2. Огляд літературних джерел і публікацій

Дослідженням аспектів побудови системи бухгалтерського обліку витрат займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Ф. Ф. Бутинець, О. П. Войналович, М. В. Корягін, П. О. Куцик, В. Б. Моссаковський, В. О. Озеран, В. В. Сопко, І. Л. Томашевська та ін. [1-6]. Так, проф. В. В. Сопко зазначає: „...виробничі підприємства будують облік витрат у відповідності до положень про склад витрат і галузевих інструкцій та методичних рекомендацій у відповідності до особливостей технології та органі-